

STM 1961

C. B. Rutström och Rasmus Nyerup.

Et bidrag till den svensk-danske folkevises melodihistorie

Af Nils Schiørring

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

C. B. Rutström og Rasmus Nyerup

ET BIDRAG TIL DEN SVENSK-DANSKE FOLKEVISES
MELODIHISTORIE

Af NILS SCHIØRRING

I 1809 udgav den danske litteraturhistoriker Rasmus Nyerup et lille hefte: »Axel Thordsen og Skjøn Valborg, en norsk Ballade med Anmærkninger.« Nyerups hensigt hermed var at give en »Prøve paa den ny Skikkelse, hvori Abrahamson, Rahbek, og Nyerup agte at udgive den saa kaldte Kjempevisebog«.¹ Tidspunktet for heftets fremkomst var velvalgt, for man ventede på opførelsen af Oehlenschlägers nordiske tragedie »Axel og Valborg«,² som havde hentet sit stof i den lange romanvise om Aslag Tordsen og skøn Valborg (DgF 475). Der kunne altså skabes en aktualitetsbetonet interesse om viseudgaven, som var under forberedelse, men som med sine fem bind dog først kom til at foreligge trykt til samlet udsendelse i 1814.³

Nyerups hensigt med heftet var imidlertid i lige så høj grad at søge fremkaldt nogle af de melodier til gamle viser, som erfaringsmæssigt endnu levede i mundtlig tradition, og som ville kunne afrunde den planlagte udgave med et værdifuldt melodisupplement. Og medens tekstudgavens værdi allerede på udgivelsestidspunktet var stærkt begrænset, har Abrahamson, Nyerup og Rahbeks værk i fremtrædende grad bevaret sin betydning ved at gengive henimod 130 af de melodier, som indsendtes til Nyerup fra godt en snes danske, nogle norske, en færøsk og en svensk meddeler.

Selv har Nyerup kun givet få og tilfældige oplysninger om, hvorfra hver enkelt af de melodier, han lod trykke, stammer. Gennem generationers identifikationsarbejde er det imidlertid lykkedes at fastslå, hvem der har optegnet, eventuelt sunget en række af melodi-

¹ d. v. s. Peder Syvs udgave 1695 (og senere optryk, sidst 1787) af Anders Sørensen Vedels »Et Hundrede udvalde Danske Viser ... forøgede med det andet Hundrede Viser«.

² Førsteopførelsen fandt sted på det kgl. Teater i København 29. jan. 1810.

³ Af »Udvalgte Danske Viser fra Middelalderen« I—V har bd. 1—2 trykår 1812, bd. 3—4 1813 og bd. 5 1814, men de udsendes først samlet 1814 (E. Dal: Nordisk folkeviseforskning siden 1800, København 1956, s. 50).

erne,⁴ hvorimod der om andres proveniens hersker en uvished, som næppe nogen sinde lader sig udrydde.

Medens de melodier, der stammer fra danske meddelere, på forskellig måde har kaldt på opmærksomheden, i det både de af Nyerup trykte, og de af ham ikke benyttede melodier, er velkendt af forskningen, har det melodistof, som er indsendt af ikke danske meddelere, været mere oversat. I 1909 skete der imidlertid en ændring for det norske stofs vedkommende, idet Catharinus Elling i »Vore Folkemelodier«⁵ fremdrog alt, hvad der var blevet Nyerup tilsendt af egentlig norske viser fra hans norskfødte meddelere, adjunkt C. E. Stenbloch, pastor R. P. Drejer og provst C. Th. Rønnau, ialt omkring 30 melodier,⁶ men de — ganske vist meget få — fra Sverige stammende melodier, har hidtil i alt væsentligt været oversat, til trods for at man i den svenske meddeler, den senere rigsantikvar Carl Birger Rutström's bidrag har bevaret nogle af de tidligst nedskrevne svenske folkemelodier efter mundtlig tradition.

Carl Birger Rutström (1758—1826) er velkendt for sin indsats på mangfoldige områder. Han efterlod sig et forfatterskab på det medicinsk-naturvidenskabelige, numismatiske og emblematiske område, dyrkede klassisk og orientalsk arkæologi, var en fremragende administrator og nærede literære interesser, der også satte frugt i digterisk produktion. Tegnér gav ham det eftermæle: Hans eneste fejl var den sjældne at vide for meget og virke på for mange felter. Om hans beskæftigelse med folkevisen, specielt dens melodier, foreligger der imidlertid ikke andre vidnesbyrd end de, der i det følgende skal uddrages af Rasmus Nyerups efterladenskaber.⁷

Nyerups forbindelse med Rutström går længere tilbage end til tiden omkring udsendelsen af heftet med Aslag Tordsens vise. Der kendes et brev fra Rutström til Nyerup så tidligt som 1799.⁸ De har dog på dette tidspunkt næppe været personligt i kontakt med hinan-

den, selv om Rutström på sin udenlandsrejse 1791—93 opholdt sig i København, hvor Nyerup på det tidspunkt var ansat ved Det Kgl. Bibliotek og redaktør af datidens fornemste og meget fremskridtsvenlige danske kritiske tidsskrift »Lærde Efterretninger«.⁹ Af Nyerups dagbogsoptegnelser¹⁰ fremgår det, at det var gennem introduktion fra deres fælles ven, litteraten og historikeren Jens Kragh Høst, han i juni—juli 1810 på sin første rejse til Stockholm¹¹ gjorde personlig bekendtskab med »det sande Mynster paa Humanitet og Sjæleblidhed, den ædle Doctor Rutström«. Både under dette ophold i Stockholm og to år efter, i 1812, hvor han besøgte Stockholm sammen med sprogforskeren Rasmus Rask, var han jævnlige i kontakt med Rutström,¹² som han kom til at skylde »Forbindtigheder«, han »aldrig er i Stand til at gjengjælde«. Et håndgribeligt resultat af deres møder, sandsynligvis allerede i 1810, efter at Rutström må være blevet bekendt med Nyerups nylig udkomne hefte med Axel og Valborg-visen og den deri fremførte appel til kendere af gamle visemelodier, foreligger i et ark melodier med dertil knyttede kommentarer af Rutström bl. Nyerups efterladenskaber i Kgl. Bibliotek, Kbh. ms. Additamenta 65, 4to V¹⁻⁶. På blad V¹ er meddelt melodierne underlagt første tekststrofe til følgende viser »Herr Peder han drömde en dröm om en natt«, »Herr Carl gick till sin Moder«, »Där sutto två stallbröder Nordan fjäll«, »Herr Pehr och liten Kerstin« (»Hilla lilla sitter i buren sin«), »Tule tänne, Tunderin Thomas« og »Riddar Olof han seglade söder under ö«.

Øverst på arket har Nyerup udtrykkeligt tilkendegivet sin kilde med bemærkningen »Fra Dr. Rutström«, og det er med Rutström's skrift, der er tilføjet tekst til »Hilla lilla«, oversættelse til »Tule tänne« og tekst til »Riddar Olof«, ligesom det er hans hånd, der er at finde på det ledsagende ark V², der indeholder forskellige oplysninger om

⁴ Axel Olrik i Dansk Folkemindesamlings haandskrevne Katalog 2, II, »Fortegnelse over Visebidrag fra Folkemunde« I, påbegyndt 1904, senere suppleret af Hj. Thuren; Hj. Thuren og H. Grüner-Nielsen »Færoske melodier til danske Kæmpeviser« Kbh. 1923, forordet; H. Grüner-Nielsen »Danske Folkemelodier, Litteratur- og Haandskriftsfortegnelse«, i »Aarboeg for Musik« (1923), Kbh. 1924; Th. Knudsen »Kronologisk-topografisk meddelerregistrant«, 1960, i Dansk Folkemindesamling; vedrørende enkelte viser desuden i Danmarks gamle Folkeviser, XI.

⁵ Videnskabsselskabets Skrifter II. Hist.-Filos. Klasse (1909) nr. 5, Christiania 1909.

⁶ En række melodier fra de norske bidragsydere til de fællesnordiske viser aftryktes dog straks af Nyerup, jvf. H. Grüner-Nielsen o. a. a., s. 68 ff.; endv. Th. Knudsens ovennævnte melodiregistrant.

⁷ Kgl. Bibliotek Kbh. (tidligere Univ.bibl.) ms. Additamenta 65, 4to.

⁸ Karl Warburg: »Rasmus Nyerups svenske brevväxling«, i »Samlaren« 1894, s. 100.

⁹ 1796 blev han ekstraordinær professor i litteratur ved Kbh.'s universitet og 1803 tillige chef for Universitetsbiblioteket.

¹⁰ R. Nyerups »Rejser til Stockholm i Aarene 1810 og 1812«, Kbh. 1816.

¹¹ Nyerup beretter i sin dagbog om en skydsdreng, der under kørslen sang folkeviser, bl. om »de to Skjelmere«, dvs. »Der stod to Skalk og tænkte et Raad«. Den anden vise hørte han af en kundskabsrig skydsbonde, der opremsede »en Del af Visen, hvori det blandt andet heder: Kong Frederik han græd og Ræven han (ej?) lo — en Allusion, i hine Tidens Smag, paa Navnet Reventlo.«

¹² Det var først under dette andet besøg i Stockholm, Nyerup gjorde A. A. Afzelius' bekendtskab. Afzelius var (St. Bergel i GA^{IV} bd 4 s. 120) 1811 begyndt at indsamle folkeviser fra folkemunde. Man kan ikke helt afvise den mulighed, at han kan have følt sig inspireret hertil ved at høre sin fætter, juristen A. E. Afzelius, med hvem Nyerup kom meget sammen under sit ophold i Stockholm og Uppsala i 1810, tale om Nyerups indsats for visemelodiernes bevarelse.

viserne. På V⁸ er gengivet teksten til »Herr Carl gick till sin Moder«, i alt 17 strofer, som Rutström har leveret men ikke selv nedskrevet til Nyerup før V¹⁻². Til meddelelserne fra Rutström er i Nyerups papirer lagt V⁴⁻⁵, to løse noderstrimler fraklippet et større ark. Den ene, der er betegnet »No. 1«, gengiver en melodi til visen om Kæmpen Grimborg, der afviger fra den ovenfor nævnte til »Der sutto två stallbröder«, den anden, »No. 5«, er visen om »Fröken Adelin«.¹³ Uden folkemusikalsk interesse er blad V⁶ med en afskrift af Geijers »Manhem« komponeret af Hæffner, og Geijers oversættelse »Thor-moder Kolbrune Skald« sat i musik af ukendt og trykt i »Iduna« hft. 3, 1812.¹⁴

I det følgende meddeles disse efter mundtlig tradition tidligt nedskrevne svenske folkevisemelodier:

Allegretto

Herr Pe - der han dröm.de en dröm om en
Natt: Det var allt om så vä.na e..na Mö..ja i Den vil.le han i
drömmen så gärna ta.ga fatt, han nappa henne hårdt i sin slö..ja. 5
haf..ven det väl hört,ait Carl Kung bär sor..gen för hen..ne.

Eksempel 1. Herr Peder han drömde en dröm om en natt.

At den vidt kendte Giöta Kiämpa Wisa, den G. E. Dahlstierna tillagte sang om Karl XII og slaget ved Narva (1701), figurerer øverst paa Rutströms melodiark skulle efter alt at dømme ikke undre. I Sverige var den sikkert det 18. århundredes folkeligt videst udbredte vise, kendt i utallige skillingstryk med flere forskellige melodiangivelser, og i Danmark-Norge fik den sin (norske?) efterligning og politiske modstykke i den vise om »Den snilde Jomfru i Norden« (»Der bor en Jomfru i dette Land«), som digtedes efter Karl XII's belejring af og død ved Frederikssten (1716). Denne vise findes overleveret med melodi af samme type som den, Rutström leverede

¹³ Filologen Kr. Kaalund, som var en nøje kender af Rasmus Rask, har ved blyantspætning på V⁴⁻⁵ angivet Rask som ophavsmand til de to sedler, en opfattelse, der er bestrykt i elskværdig udtalelse af førstebibliotekar Kåre Olsen.

¹⁴ Överbibliotekarien G. Morin og docent, fil. dr. Ingmar Bengtsson har elskværdigt bistået med oplysning om disse forhold.

Nyerup til Giöta Kiämpa Wisa. Rutström har dog ifølge en note på det medfølgende ark været mere usikker overfor den, idet han skriver: »No. 1 är icke så äldrig, åtminstone denna Visa; men melodien form ger anledning att tro att denna är gammal, och att visan är författad på en gammal känd melodi«. Hertil følger Nyerup denne bemærkning: »er om Peter Czar og Carl XII?«.

Den version, som tryktes til GAI¹, 29, til Grønlands »Alte schwedische Volks-Melodien«, Kbh. 1818, s. 11 og R. Nyerup og P. E. Rasmussens »Udvalg af Danske Viser«, I, Kbh. 1821, nr. 21¹⁵ (den sidste med en enkelt afvigelse og benyttet til »Der bor en Jomfru«), fremviser dog afvigelser fra den gennem Rutström kendte derved at de tre trykte former konsekvent undgår cis i nedgang og har a c på overgangen til omkvædet i stedet for d c (hos NR a e). Den mulighed kan dog foreligge, at NR's form kun skylder trykfejl afvigelserne fra Rutström, og at Nyerup, som iøvrigt ikke antyder nogen som helst forståelse af sammenhæng mellem den svenske og den dansk-norske vise, alligvel har haft Rutströms melodi som forlæg.

Allegro

Herr Carl gick till sin Mo..der, Han frå..ga..de hen..ne om
nåd, Hur Han den skö..na Jung..frunur klostret skulle få; Ja,
ja, ur klostret skulle få: medan jag so..fver a..le..na.

Eksempel 2. Herr Carl gick till sin Moder.

Rutström giver selv følgende kommentar: »Visan, en del af den, är förut meddelad«. Hermed må han hentyde til den på særskilt blad og af fremmed hånd skrevne 17-strofige form af visen, (bl. V³), som derfor velsagtens repræsenterer det første visebidrag fra Rutström til Nyerup.

Den formentlig i 16. årh.'s slutning (DgF VII, s. 159) fra Danmark til Sverige udbredte vise »Herr Karl paa Ligbaare« (DgF 409; GA 26, »Herr Carl eller Klosterrovet«) findes bevaret i Bröms Gyllenmärs visebog o. 1620 og i senere folkelig tradition i begge lande, men dog især i Sverige og Svensk-Finland, hvor visen har været anvendt som en art sangleg. Der findes bevaret et stort antal nedskrifter efter folkemunde i Sverige og Svensk-Finland (jfr. kommen-

¹⁵ Se iøvrigt oplysninger i A. Arnholtz, N. Schiørring og F. Viderø: »Gamle danske Viser« V, Kbh. 1942, s. 9, samt melodiformen i »Nils Svanfelts Visbok«, Sthlm, 1936, s. 9.

tar til Säve no. 307).¹⁶ De her eksisterende former står hinanden ret nær. De talrige afvigelser hos Rutström, især i omkvædet kan imidlertid rejse tvivl om, hvorvidt hans form tilhører samme type. Den står måske en melodiform meddelt af E. T. Kristensen i »Skattegraveren« IV, 1885, no. 26 efter Karen Toxværd, Falster, nærmere, men denne synes på andre punkter alligevel at pege mod de svenske og de svensk-finske former. I denne forbindelse er det nok overflødigt at henvise til note af E. T. Kristensen sst. s. 240, hvor han (med næppe meget kyndig hjemmelsmand) antyder en slavisk oprindelse af melodien.

Maestoso e Andante

Där sut-to två stallbrö-der Nor-dan fjäll, De
ön-ska-de hva-ran-nan en go-dan quäll; Men
hvem skall fö-ra vä-ra Ru-nors så väl med den ä-ran?
De sit-ta två kämpar ec.

Eksempel 3a og 3b. Där sutto två stallbröder (kämpar i) Nordan fjäll.

Rutström meddeler på ark V² visens strofe 2—5 og giver et referat af visens indhold iøvrigt.

Visen om Kæmpen Grimborg (GA 4) der i 18. århundrede (før 1738) er blevet til ved sammenstyknings af flere ældre nordiske viser (jvf. DgF 184 »Den farlige Jomfru« og DgF 422 »Hr. Grønnevold«) hører til de vidt udbredte i Sverige (Säve nr. 167). Den på Rutströms ark efter Giöta Kiämpa Wisa meddelte melodi til visen om Kæmpen Grimborg har ingen parallel i det hidtil fremlagte stof (jfr. GA 4, bd. IV, 1960, s. 136—41). Svage træk, især i omkvædet, peger dog mod den i GA¹ optagne melodi. I denne forbindelse bør det fremhæves, at den står en af hovedmelodityperne til visen om »Slottet i Østrig« (fra »Souterliedekens«, 1540, jfr. John Meier »Deutsche Volkslieder« I, 1935, s. 272) nær.¹⁷ Den anden, Nyerup senere tilsendte melodi, er derimod den samme melodi, som Grønland har

¹⁶ »Svenska Visor« 1. Gotländska Visor samlade av P. A. Säve utgivna av E. Noreen, Herbert Gustavson, N. Dencker, Sthlm., 1949—55, S. 482 f.

¹⁷ iflg. venlig meddelelse af komponisten Thorkild Knudsen.

udsat i 4-st. vokalsats (aftrykt i »Runa«, 1869, s. 37) hvorfra den er optaget i GA³ som melodi nr. 4 b., og den har følgende kommentar: »Denna på Phrygiska Tonskalaen och i autentisk Modulation sammensatte Melodie är af verklig skönhet och skriven af en for sin tid kunnig Musikus.« En så forholdsvis detailleret musikalsk vurdering kan på dette tidspunkt, hvor hele spørgsmålet om folkevisemelodiernes tonalitet og deres kirketonale præg var et diskussionsemne forbeholdt en snæver kreds, kun tilskrives en person fra kredsen omkring Nyerup og Afzelius. Som foran omtalt må også denne nedskrift anses for at være foretaget af Rasmus Rask. Muligvis drejer det sig om en nedskrift han har foretaget under sit ophold i Sthlm 1812 efter Rutström eller en anden meddeler. Visse danismer i teksten på denne og den anden med samme hånd skrevne nodestrimmel synes i hvert fald at indicere et dansk mellemed.

Scherzo Andante quasi Allegretto

A. Herr Pehr och li-ten Ker-stin, de su-to öf-ver bord; Den
B. Hil-la lilla sit-ter i bu-ren sin. Hvem
äl-skog ve-le vi be-röm-ma! De tal-te så män-ga
vet min sorg u-tan Gud? Hon är så vil-ler i
skäm-te-ful-la ord; Ald-na-kä-re-stan min! jag
söm-men sin. Den-lefver al-drig till, som
kan hen-ne al-drig för-glöm-ma.
jag tor-des kla-ga mi-na sor-ger.

Eksempel 4. Herr Pehr och liten Kerstin de suto öfver bord.

Rutström har under førstestrofens af teksten til »Herr Pehr og liten Kerstin« supplerende sat førstestrofens af visen »Hilla Lilla sitta i Buren sin« og har på det særskilte kommentarark noteret: »År den allmännaste metern af gamla visorna; Omqvædet är ibland olika såsom i A och B två serskilta visor«.

To melodier som meddeles hos Abrahamson, Nyerup og Rahbek, V, s. LVI—LVII til »Herr Peders Slegfred« DgF 210, »Herr Peder och liten Kerstin« (GA 9) ligger den af Rutström til Nyerup meddelte nær.¹⁸ Begge ligger de yderligere tæt op til melodien til GA¹ 9. I Finland (jvf. Otto Andersson: »Finlands svenska folkdiktning 5: 1. Den äldre folkvisan«, 1934) findes flere melodier af samme type til

¹⁸ Når H. Grüner-Nielsen i »Aarvog for Musik« 1923, s. 71, angiver, at Rutström og Stenbloch har indsendt melodier til Abr., Nyer. og Rahb.'s viseudg. nr. 157, er det at opfatte rent konstaterende, og betyder ikke, at den ene af de gengivne melodier nødvendigvis må være fra Rutström.

visen om »Herr Peders Slegfred«, der, som af Sture Bergel i GA⁴ IV, s. 157 antydet, må anses for at være faldet efter den spanske Folia. Melodien til »Hilla lilla« (GA¹ 32) viser ligesom danske melodiforekomster til DgF 83 »Hildebrand og Hilde« lighedspunkter med Rutströms melodi til »Herr Peders Slegfred«.

Poco Allegretto

Tu-le tänne! Tu-le tänne! Tun-de-rin Tho-mas; Mui-den
 Översättning: Kom hit! Kom hit! går-dens Tho-mas; medandeandre
 ma-tes, Päi-ven no-stes Per-ä-tti pel-lon, A--lä-ti
 lef-va, i so...lens upp-gång, ba-kom ä...kern, un-dergårds
 ni...dan; Kä-t'ät' ei ku--kan si...nu-a nä!
 går-dens: La...ga, ätt in...gen dig ser!

Eksempel 5. Finsk vallhjons-sång. Tule tänne! Tule tänne!

Rutström giver følgende oplysning: »är en Finsk Wallhjonssång. Verbalen öfversättningen är satt inunder«.

Riddar O...lof han seg-la-de sö-der un-der ö, Riddar O--
 -lof [lof] Han fäste vä-na Sin-ga; han tänkte hon var
 Mö; Han fäste vä-na Sin-ga, han tänkte hon var Mö, Riddar O...lof.

Eksempel 6. Riddar Olof han seglade söder under ö.

Både teksligt og melodisk adskiller den af Rutström meddelte form sig fra de, der i Sverige direkte sættes i forbindelse med GA 39 »Riddar Olle« og i Danmark med DgF 274 »Brud ikke Mø«. Det kan dog ikke afvises, at der er træk især i en melodi med udtalte tonegentagelser, optegnet omkring 1810 af P. E. Rasmussen til DgF 274 (DFS 14, bl. 397 og bl. 405), som peger mod Rutströms.

Frö-ken A-de-lin hon går sig i Ro-sen-de gård, för
 ätt hvad som kärt är i vor...lden: Ätt häm-ta der Roserbä-de
 hvi...ta och blå. Mig tyckes det är tungt til at le-fva.

294 Eksempel 7. Fröken Adelin.

På Rutströms kommentarblad V² står meddelelse om tre viser hvortil han ikke fremsendte melodier, »Fröken Adelin«, »Drottning Dama« og »Liten Stalledrängs visa«. Af viserne om »Dronning Dagmar« og »Liten Stalledräng« gives hovedtrækkene i handlingen og nogle enkelte strofer citeres. Om »Fröken Adelin« hedder det, at således »börjar en gamal visa, som är glömd. Omqvädet är: »Mig tyckes det är tungt till att lefva«. Den melodi, som på særskilt nodestrimmel og med samme hånd som Grimborg-visens melodi b meddeles til Fröken Adelin (Ga 19, DgF 305) er således i hvert fald senere fremkommet. I GA⁴ IV sammenstiller Sture Bergel fortjenstfuldt hele det trykte og i Sverige tilgængelige håndskrevne melodimateriale (jfr Säve s. 457). Han gør opmærksom på det forhold, at Afzelius i sin kommentar foruddiskonterer optagelsen af to melodier, men at kun en (fra Skaane?) tryktes, måske på grund af hans musikalske medarbejder Haeffners modstand mod den anden. Peter Grønland bringer derimod i »Alte schwedische Volks-Melodien« endnu en melodi (fra Uppland?). Man kunne måske have tænkt sig, at Grønlands melodi nr. 2 stammede fra Nyerups svenske meddeler, som tilfældet var for Grimborgvisens vedkommende, men herom er der ikke tale. Den blandt Nyerups efterladenskaber bevarede melodiform til »Fröken Adelin« adskiller sig fra alle andre eksisterende. Den er vel umiskendeligt af samme type som de øvrige, men dog en selvstændig variant. Også denne melodi, der i den foreliggende nedskrift må gå tilbage til kredsen omkring Rutström, Nyerup, Afzelius, Haeffner, Rask og Grønland, har en tilskrift: »Denna hyperioniska Melodie synes vara yngre, men ehuru Sången har någon form«, hvorefter sætningen er afbrudt ved et klip i nodearket. Tekstens forsyn-delser mod svensk sprogform tyder igen i dette tilfælde på at en dansk, som foran oplyst utvivlsomt Rasmus Rask, har været virksom ved nedskrivningen af også denne melodi.

Forbindelsen mellem Rutström og Nyerup fortsatte, men naturligt nok var det især med Afzelius, Nyerup i de kommende år kom til at drøfte folkelig visesang, dens overlevering og problemer. Og i Nyerups egne udgaver af danske viser var der ifølge sagens natur ikke plads for de af Rutström meddelte melodier til svenske tekstformer, så de blev skjult for samtid og eftertid. At det beskedne, skønt på grund af sin alder og historiske placering ikke helt uinteressante supplement til vor viden om nordisk folkevisehistorie har krav på at kendes i vor tid med dens mere samlede syn på den nordiske vise-skat, kan dog næppe bestrides.

295

ZUSAMMENFASSUNG

Im Jahre 1809 gab der dänische Litteraturhistoriker Rasmus Nyerup ein Heftchen heraus, welches die späte Mittelalterballade von Axel und Valborg (Axel Thordssen og Skjøn Valborg, en norsk Ballade med Anmærkninger) enthielt. Dem Text gab er eine ihm bekannte Melodie volkstümlicher Tradition mit. Es war die Absicht mit dieser Ausgabe des Liedes teils eine Probe zu geben, in welcher Form Nyerup mit W. H. F. Abrahamson und K. L. Rahbek zusammen eine Neuausgabe Peder Syv's vielgeliebtes Volksliedbuch (aus dem Jahre 1695) erscheinen lassen möchte, teils alle die aufzufordern, die Melodien zu den mittelalterlichen Balladen kannten, diese aufzunotieren und Nyerup zu schicken. Unter den eingegangenen Melodien wurden ca. 130 in Abrahamson, Nyerup & Rahbek: Udvalgte danske Viser fra Middelalderen, Bd. 5, 1814, gedruckt.

Die Aufforderung Nyerups, die die erste allumfassende Sammlung von Volksliedmelodien in Dänemark veranlasste, gab auch in Schweden Nachhall. Nyerup unternahm Juni-Juli 1810 eine Reise nach Stockholm und Uppsala wo er unter anderen mit dem vielseitig begabten C. B. Rutström und während einer ähnlichen Reise 1812 mit A. A. Afzelius, welcher mit dem Dichter E. G. Geijer die erste schwedische Volksliedsammlung mit Melodien herausgab, zusammentraf.

Unter Nyerup's hinterlassenen Papieren (Kgl. Bibl. Kopenhagen, Ms. Additamenta 65, 4to, V¹⁻⁶), befinden sich einige schwedische Volkslieds melodien (und eine finnische Hirtenliedmelodie), die hauptsächlich von Rutström stammen. Diese Melodien waren bisher nicht beachtet und nie publiziert. Von Interesse wegen des frühen Zeitpunkts ihrer Aufzeichnung sind sie auf den vorhergehenden Seiten mitgeteilt und kurz kommentiert.